

Tjänsteutlåtande

Katja Heljasvaara

Till: Vård- och
omsorgsnämnden

Datum: 2026-04-01

Diarienummer: VON 2026/0037

Svar på initiativärende väckt av Britt-Marie Rossiter (MP) – Utreda möjligheter för att förbättra hälsan för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning

Sammanfattning

Ett initiativärende väcktes på Vård- och omsorgsnämndens sammanträde den 17 februari 2026 av Britt-Marie Rossiter (MP). Socialförvaltningen ska utreda möjligheter att förbättra hälsan för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

1. Initiativärendet anses vara besvarat med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2026-04-01 och utredning förbättra hälsan för personer med funktionsnedsättning.

Ärendet

WHO definierar hälsa som ett tillstånd av totalt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom eller funktionsnedsättning. Rapporter om hälsa för personer med funktionsnedsättning.

Flera nationella rapporter visar att personer med funktionsnedsättning, särskilt personer med intellektuell funktionsnedsättning, har sämre hälsa och sämre tillgång till jämlik vård jämfört med befolkningen i övrigt. Forskning (Wall, Selander & Ljungdahl, 2022) visar att delaktighet, engagemang och möjligheten att påverka sin vardag är avgörande för hälsa och livskvalitet. Bristande inflytande riskerar att leda till passivitet, psykisk ohälsa och socialt utanförskap, medan meningsfulla aktiviteter och fungerande relationer har tydligt

hälsofrämjande effekter. Samverkan mellan kommun, region, akademi och civilsamhälle lyfts som en nyckelfaktor.

Socialstyrelsens lägesrapport 2025 visar att tillgången till vård för personer med funktionsnedsättning är ojämlik. Vissa behandlingar ges i lägre utsträckning, samtidigt som riskfylld läkemedelsanvändning, såsom polyfarmaci och långvarig förskrivning av antipsykotiska läkemedel utanför indikation, är vanligt inom LSS. Rapporten visar också på sämre munhälsa hos personer med insatser enligt LSS och SoL, särskilt i högre åldrar, trots relativt höga tandvårdsbesök i yngre åldrar. Bristande tillgänglighet, otillräckliga anpassningar och behov av ökad kunskap om funktionsnedsättningar inom hälso- och sjukvården identifieras som centrala utvecklingsområden, liksom behovet av stärkt samverkan och kompetensutveckling inom LSS-verksamheter.

SKR:s rapporter från 2021 och 2024 pekar ut gemensamma utvecklingsområden för kommuner och regioner: ökad kunskap och bättre bemötande, förebyggande arbete, tillgänglig vård, stärkt samverkan samt fokus på åldrande och hälsa. Rekommendationerna ligger i linje med den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025 och som betonar ett mer förebyggande, tillgängligt och kunskapsbaserat arbetssätt, tidiga insatser samt förbättrad samverkan mellan huvudmän, bland annat genom samordnad individuell plan (SIP).

Kommunen har, enligt gällande lagstiftning, ett tydligt ansvar att arbeta hälsofrämjande och förebyggande för personer med funktionsnedsättning. Genom LSS, hälso- och sjukvårdslagen och den nya socialtjänstlagen framgår att insatserna ska bidra till jämlika levnadsvillkor, delaktighet och möjlighet att leva som andra. Ett stärkt och samordnat kommunalt och regionalt arbete är avgörande för att förbättra den fysiska, psykiska och sociala hälsan hos personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningens slutsatser

Kommunens mål och programmet för social hållbarhet och folkhälsa styr arbetet med att utveckla hälsofrämjande aktiviteter inom nämndens verksamhetsområden.

Socialförvaltning ansvarar för att följa upp att enskilda som har fått insatser enligt LSS från Vård- och omsorgsnämnden ska få goda levnadsvillkor och leva som andra. Enskilda som har beviljats insatser enligt socialtjänstlagen ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utifrån SKR:s rekommendationer i rapporten ”Hälsa hos personer med funktionsnedsättning – utvecklingsområden för kommuner och regioner” från 2021 beskrivs

socialförvaltningens arbete med att förbättra hälsan för personer med funktionsnedsättningar i bilaga 1.

Förvaltningen bedömer att kommunen har ett väl etablerat och långsiktigt arbete för att förbättra hälsan hos personer med funktionsnedsättning. Arbetet omfattar systematisk kompetensutveckling inom LSS-verksamheterna, med särskilt fokus på funktionsnedsättning, bemötande, psykisk hälsa och suicidprevention, samt prioriterade utbildningsinsatser för både personal i egen regi och hos privata utförare.

Genom förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt, såsom utveckling av mötesplatser, strukturerat arbete med hälsoteman inom LSS-boenden och evidensbaserade metoder i daglig verksamhet, stärks individers förutsättningar till goda levnadsvanor, delaktighet och självständighet.

Förvaltningen bedömer vidare att ett utvecklat anhörigstöd, tillsammans med kommunens ansvar för hälso- och sjukvård inom LSS och särskilda boendeformer samt samverkan med regionen, bidrar till ökad tillgänglighet, bättre samordning och mer personcentrerade insatser. Sammantaget skapar detta goda förutsättningar för tidiga insatser, kontinuitet och förbättrad hälsa för personer med funktionsnedsättning.

Bilagor

1. Utredning förbättra hälsan för personer med funktionsnedsättning, daterad 2026-04-01
2. Årshjul fysisk hälsa
3. Hälsan spelar roll, Power Point presentation

Mona Bakhshi Poor
Socialdirektör

Josefin Bandh
Avdelningschef

Verification

Document ID 09222115557575881457

Document

_VON 2026_0037-03 Svar på initiativärende väckt av
Britt-Marie Rossiter (MP) - Möjligheter fö (1)

Main document

3 pages

Initiated on 2026-04-20 14:04:26 CEST (+0200) by

Katarina Jupén Morell (KJM)

Finalised on 2026-04-20 19:44:57 CEST (+0200)

Initiator

Katarina Jupén Morell (KJM)

Österåkers kommun

Company reg. no. 212000-2890

katarina.jupenmorell@osteraker.se

Signatories

Mona Bakhshi Poor (MBP)

mona.bakhshipoor@osteraker.se

Signed 2026-04-20 14:14:22 CEST (+0200)

JOsefin Bandh (JB)

josefin.bandh@osteraker.se

Signed 2026-04-20 19:44:57 CEST (+0200)

This verification was issued by Scrive. For more information/evidence about this document see the concealed attachments. Use a PDF-reader such as Adobe Reader that can show concealed attachments to view the attachments. Please observe that if the document is printed, the integrity of such printed copy cannot be verified as per the below and that a basic print-out lacks the contents of the concealed attachments. The digital signature (electronic seal) ensures that the integrity of this document, including the concealed attachments, can be proven mathematically and independently of Scrive. For your convenience Scrive also provides a service that enables you to automatically verify the document's integrity at: <https://scrive.com/verify>

